

ISSN 2226-0099

Міністерство освіти і науки України
державний вищий навчальний заклад
«Херсонський державний аграрний університет»

**Таврійський
науковий вісник**

Економічні науки

Випуск 99

Херсон – 2018

8. Концепція розвитку системи кредитної кооперації: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 7 червня 2006 р. N 321-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/>
9. Матеріали Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
10. Матеріали офіційного сайту Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
11. Моделі оцінки банківської діяльності для забезпечення стабільності банківської системи: монографія / авт. кол. – К. : УБС НБУ, 2010. – 294 с.
12. Назаренко О. М. Основи економетрики : Підручник / О. М. Назаренко. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 392 с.
13. Найман Э. Расчет показателя Херста с целью выявления трендовости (персистентности) финансовых рынков и макроэкономических индикаторов / Э. Найман // Экономист. – 2009. – №10. – С. 25–29.
14. Національна комісія, що здійснює державне регулювання в сфері ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nfp.gov.ua/>
15. The World Bank [TheWorld Bank] Retrieved from: <http://www.worldbank.org/>
16. Пересецкий А. А. Методы оценки вероятности дефолта банка / А. А. Пересецкий // Экономика и математические методы. – 2007. – № 3. – С. 37–62.
17. Петерс Э. Хаос и порядок на рынках капитала / Э. Петерс. – М. : Мир, 2000. – 333 с.
18. Плешицер М. Комплексная методика прогнозирования банкротства банков/ М. Плешицер // Банковский сектор. – 2011. – № 14 (56). – С. 40–45.
19. Річні звіти та підсумки розвитку ринків небанківських фінансових послуг України за даними Держфінпослуг за 2003–2015 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: nfp.gov.ua.
20. Скрипник А. Основні аспекти і параметри оцінки ймовірності дефолту України в умовах фінансової кризи / А. Скрипник, С. Марченко // Вісник Національного банку України. – 2009. – № 3. – С. 10–19.
21. Altman E. I. Financial Ratios, discriminant analysis and the prediction of corporate bankruptcy. The Journal of Finance, 1968, vol. 23, № 4, pp. 589-610.
22. Beaver W.H. Financial ratios as predictors of failure. Journal of accounting research, 1966, vol. 4. ; Issue Empirical Research in Accounting: Selected Studies, pp. 71-111.
23. Cangelosi R., Goriely A. Component retention in principal component analysis with application to cDNA microarray data, Biology Direct 2007, 2:2.
24. Charnes A., Cooper W.W., Rhodes E. Measuring the Efficiency of Decision Making Units. European Journal of Operation Research, 1978, №2, pp. 429–444.
25. Clare, A., & Priestley, R. Calculating the probability of failure of the Norwegian banking sector. Journal of Multinational Financial Management, 2002, №12.
26. DeYoung, R., Roland, K.P. Product mix and earnings volatility at commercial banks: evidence from a degree of total leverage model. Journal of Financial Intermediation. 2001, №10, pp. 54-84.

27. Estrella A., Park S., Peristiani S. Capital ratios as predictors of Bank failure. FRBNY Economic Policy Review. 2000, July, p. 17.
28. He, H. Eduardo, A. Learning from imbalanced data. IEEE Transactions on Knowledge and Data Engineering. 2009, № 9, pp. 1263-1284.
29. Hosmer, D., Lemeshow, S. Applied logistic regression. John Wiley and Sons. 2000.
30. Jagtiani A., Kolari J.W., Lemieux C.M., Hwan Shin G. Predicting inadequate capitalization: early warning system for bank supervision, Emerging issues series, Federal reserve Bank of Chicago, S&R-2000-10R. 37 p.
31. Kahn, C., Papanikolaou N. What problem banks reveal about future financial distress: Evidence from the late 2000s financial crisis. Journal of Banking Finance, 2011, P. 148.
32. Kolari J., Glennon D., Hwan Shin, Caputo M. Predicting large US commercial bank failures. Journal of Economics and Business. 2002, № 54, pp. 361–387.
33. Kolari, J., Caputo, M., & Wagner, D. Trait recognition: An alternative approach to early warning systems in commercial banking. Journal of Business Finance and Accounting. 1996, № 23, pp. 1415-1434.
34. Lanine, G., Vennet, R. Failure prediction in the Russian bank sector with logit and trait recognition models. Expert Systems with Applications. 2006, № 30, pp. 463-478.
35. Louzada, F., Ferreira-Silva, P.H., Diniz, C.A.R. On the impact of disproportional samples in credit scoring models: An application to a Brazilian bank data. Expert Systems with Application. 2012, № 39, pp. 8071-8078.
36. Meyer, P., Pifer, H. Prediction of bank failures. The Journal of Finance, 1970, № 4, pp. 853-868.
37. Paola, B., Laeven, L., & Majnoni, G. How good is the market at assessing bank fragility? A horse race between different indicators. Journal of Banking and Finance. 26 (2002), pp. 1011-1028.
38. Zhao, H., Sinha, A., Ge, W. Effects of feature construction on classification performance: An empirical study in bank failure prediction. Expert Systems with Applications 36 (2009), pp. 2633-2644.

УДК 631.16

ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ: СУТНІСТЬ ТА МЕТОДИ ДІАГНОСТИКИ

Плигач К. Д. – аспірант,
Черкаський державний технологічний університет

У статті розглянуто та систематизовано погляди науковців на категорію «фінансовий потенціал». Досліджено характерні особливості фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств та чинники зовнішнього і внутрішнього впливу на нього. Запропоновано інструментарій діагностування фінансового потенціалу сільськогос-

подарських підприємств, оцінюючи запас фінансової міцності та оптимальності сформованої структури капіталу.

Ключові слова: фінансовий потенціал, сільськогосподарське підприємство, можливість, фінансова міцність, оптимальна структура капіталу.

Плыгач Е. Д. Финансовый потенциал сельскохозяйственных предприятий: сущность и методы диагностики

В статье рассмотрены и систематизированы взгляды ученых на категорию «финансовый потенциал». Исследованы характерные особенности финансового потенциала сельскохозяйственных предприятий и факторы внешнего и внутреннего воздействия на него. Предложено инструментарий диагностики финансового потенциала сельскохозяйственных предприятий, оценивая запас финансовой прочности и оптимальности сформированной структуры капитала.

Ключевые слова: финансовый потенциал, сельскохозяйственное предприятие, возможность, финансовая прочность, оптимальная структура капитала.

Plyhach K. D. Financial potential of agricultural enterprises: the essence and methods of diagnostic

In the article, the views of scholars on the category of financial potential are considered and systematized. Characteristics of financial potential of agricultural enterprises and factors of its external and internal influence are investigated. Methodic for diagnostic the financial potential of agricultural enterprises, based on calculating the financial strength and determination of optimal capital structure is proposed.

Key words: financial potential, agricultural enterprise, possibility, financial strength, optimal capital structure.

Постановка проблеми. В умовах розвитку ринкової економіки дедалі більшої актуальності набуває питання пошуку та впровадження можливостей розширеного відтворення сільськогосподарської діяльності з метою максимально ефективного використання наявного потенціалу. Потенціал підприємства має забезпечувати можливість досягнення сталого стратегічного розвитку, підвищення рівня конкурентоспроможності та здатності пристосовуватися до ринкових трансформацій. Здатність до розширення господарської діяльності підприємств визначається відповідно до обсягу накопичених фінансових ресурсів та ефективності їх розподілу. Саме тому, визначальним критерієм рівня захищеності фінансових інтересів суб'єкта сільськогосподарської діяльності, тобто його стійкості та незалежності, є фінансовий потенціал. Важливого значення набуває визначення методів оцінки фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств з метою забезпечення максимально ефективною політики фінансування їх діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанню сутності та способів оцінювання фінансового потенціалу підприємств присвячено праці багатьох науковців, зокрема: В. І. Чобіток, О. В. Астапової, О. В. Белінської, Т. Б. Кузенко, О. В. Васюренко, Н. О. Гнип, Д. О. Троц, О. Е. Бурдіної, А. С. Назаренко тощо. Окрім того, під час написання статті, розглянуто напрацювання, пов'язані з дослідженням особливостей використання фінансового потенціалу підприємств сільськогосподарської галузі, зокрема: В. Б. Прокопишак, Н. В. Трусова. Однак, більш ґрунтовного вивчення потребує питання методів діагностування фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств, оскільки це має вагомий вплив на відтворення загального економічного потенціалу підприємств даної галузі.

Постановка завдання. Дослідження сутності категоріального апарату та методів діагностування фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Потенціал підприємства виступає об'єктом дослідження багатьох науковців, які розглядають дану категорію з різних позицій: як можливість досягнення комерційних цілей та отримання прибутку; як активи, які в поточний момент не дають конкретної переваги, хоча в майбутньому можуть трансформуватися в фінансові ресурси; як споживання підприємством ресурсів без отримання прибутку; як активи, наявність яких забезпечує ефективне функціонування інших потенціалів [1, с.13]. У загальному значенні потенціал підприємства можна визначити як можливість його розвитку. Одним із структурних елементів потенціалу підприємства є фінансовий потенціал.

В економічній літературі немає однозначного та єдиного визначення терміну «фінансовий потенціал». Дослідивши погляди науковців, доцільним є їх систематизація за ключовими характерними ознаками (табл. 1).

Таблиця 1 – Погляди науковців на сутність дефініції «фінансовий потенціал»

Автор	Визначення поняття
П. Фомин, М. Старовойтов, Д. Троц, О. Бурдіна	Сукупність відносин для досягнення певного фінансового результату
В. Ковальов, Ю. Путянин, А. Назаренко, А. Атаєва	Фінансові можливості та фінансове положення підприємства
О. Федонін, І. Репіна, О. Олексюк, В. Кунцевич, Т. Толстих, Є. Уланова, Т. Кузенко, Ю. Булатова, Е. Ісаєв	Сукупність наявних фінансових ресурсів
С. Онишко, В. Свірський, О. Васюренко, Н. Гнип	Сукупність наявних та потенційних фінансових ресурсів

Джерело: побудовано автором за даними [2, с. 162; 3, с. 167-168; 4, с. 46; 5, с. 113; 6]

Прихильники першого підходу (результативного) П. Фомин та М. Старовойтов розглядають фінансовий потенціал як відносини, які виникають у процесі господарської діяльності підприємства, з метою отримання максимально можливого фінансового результату. На їхню думку, це індикатор рівня фінансової незалежності, кредитоспроможності та фінансової стійкості підприємства. Д. Троц та О. Бурдіна характеризують фінансовий потенціал як відносини, які виникають на підприємстві стосовно використання фінансових ресурсів з метою досягнення ефективного функціонування всього підприємства (забезпечення ліквідності, рентабельності, платоспроможності, фінансової стійкості підприємства) [6]. Тобто основою даного підходу є використання фінансового потенціалу підприємства як передумови для досягнення певного фінансового результату (ліквідності, рентабельності тощо). При цьому, перший розглядається як сукупність відносин акумулювання, накопичення, розподілу та використання ресурсів підприємства.

Відповідно до другого підходу, прибічниками якого є В. Ковальов, Ю. Путянин, А. Назаренко, А. Атаєва, фінансовий потенціал підприємства визначається його фінансовими можливостями та фінансовими спроможностями [3, с. 267]. А. Назаренко під фінансовим потенціалом розуміє фінансові

можливості підприємства, сформовані при наявності відповідних ресурсів, під впливом зовнішнього оточення та внутрішньої структури, які здатні бути реалізованими завдяки діяльності персоналу та системи управління задля досягнення очікуваного фінансового результату [7, с. 28]. Тобто, фінансовий потенціал визначається спроможністю підприємства відповідно до зовнішніх та внутрішніх умов його господарювання досягти поставлених цілей.

Значна кількість економістів досліджують фінансовий потенціал з позиції фінансових ресурсів підприємства. Так, О. Федонін, І. Репіна, О. Олексюк визначають фінансовий потенціал як сукупність наявних фінансових ресурсів підприємства (власних, позикових та залучених) для здійснення поточних та перспективних витрат. На думку В. Кунцевич це можливість оптимізації фінансової системи по залученню та використанню фінансових ресурсів з метою максимізації у довгостроковому періоді ринкової вартості підприємства [3, с. 268]. Т. Толстих та Є. Уланова вважають, що фінансовий потенціал характеризує забезпеченість підприємства необхідними для нормального процесу функціонування фінансовими ресурсами, їх ефективність розміщення та використання [2, с. 162]. Т. Кузенко розглядає фінансовий потенціал як важіль, який здійснює трансформацію ресурсів у результати діяльності підприємств. Тобто це фінансові ресурси, які забезпечують виробничо-господарську діяльність підприємства та характеризується здатністю їх залучення з метою фінансування діяльності у майбутньому та стратегічних напрямів розвитку [4, с. 46].

Інша група науковців визначає фінансовий потенціал не лише з позиції наявних ресурсів, а й можливих резервів їх залучення. В. Свірський наголошує на тому, що фінансовий потенціал – це не лише наявні, але і потенційні фінансові ресурси, які можуть бути акумульовані та використані за певних умов та період часу для забезпечення сталих темпів економічного зростання [8, с. 49]. О. Васюренко та Н. Гнип під фінансовим потенціалом підприємства розуміють сукупність потенційних фінансових ресурсів та доходів, при певних параметрах ресурсного, виробничого потенціалів та ринкової кон'юнктури [5, с. 114].

Варто зазначити, що розглянуті підходи до визначення сутності поняття «фінансовий потенціал» є не протилежними, а взаємодоповнюючими. Тому, узагальнивши існуючі концепції, автором запропоновано власне визначення: фінансовий потенціал – це сукупність наявних та потенційних фінансових ресурсів, акумулювання, накопичення, розподіл та використання яких у процесі здійснення господарської діяльності має максимально ефективно реалізувати можливості підприємства щодо досягнення встановлених тактичних та стратегічних цілей діяльності.

Як економічна категорія, фінансовий потенціал є складною динамічною системою, яка складається із взаємопов'язаних елементів. Кожна складова даної системи визначається рівнем розвитку підприємства, його конкурентоспроможністю на ринку, здатністю до залучення та оптимального поєднання різних джерел фінансування, ефективністю системи управління тощо. В. Б. Прокопишак виокремлює наступні характерні для аграрних підприємств ознаки фінансового потенціалу, зокрема: структурність, ієрархічність, комунікативність, можливість розвиватися, диверсифікованість та цільова підпорядкованість.

Структурність фінансового потенціалу проявляється у наявності структурних елементів та взаємозв'язків між ними. Ієрархічність характеризується здатністю кожного компоненту фінансового потенціалу розглядатися у якості підсистеми більш широкої глобальної системи (наприклад, економічного потенціалу сільськогосподарських підприємств, потенціалу регіону тощо). Комунікативність означає наявність взаємозв'язку та взаємозалежності із зовнішнім середовищем. Можливість розвиватися характеризує здатність підприємств до розвитку за рахунок наступних можливих засобів: підвищення рівня інвестиційної активності, виходу на нові ринки збуту продукції, збільшення обсягів державної підтримки тощо.

Диверсифікованість елементів фінансового потенціалу підприємства має на меті його довгострокове функціонування як економічної системи в умовах динамічного зовнішнього середовища. Для забезпечення можливості динамічного розвитку та виживання в умовах конкуренції для сільськогосподарських підприємств важливим є врахування та використання додаткових джерел розвитку. Якщо фінансовий потенціал вичерпав свої джерела та відсутня база для подальшого росту, загроза ускладнення фінансового стану та виникнення банкрутства збільшується. Цільова підпорядкованість проявляється у реалізації різних компонентів фінансового потенціалу з метою досягнення конкретних цілей сільськогосподарського підприємства [9, с. 164].

Формування фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств значною мірою пов'язане з тісною взаємодією з зовнішнім середовищем, моніторингом динамічних потреб ринку та орієнтоване на забезпечення економічного зростання та досягнення поставлених цілей. Для підприємств даної галузі характерними є наступні особливості розвитку фінансового потенціалу: сезонний характер виробництва; значна залежність від природних умов, які досить часто є непередбачуваними; дефіцит фінансових ресурсів; розбіжність у часі між виготовленням продукції та надходженням коштів від реалізації; різноманітність організаційно-правових форм господарювання; посилення процесу глобалізація виробництва та реалізації продукції; збільшення кількості фінансових взаємозв'язків між суб'єктами господарювання; зростання ролі людського чинника в формуванні та розподілі прибутку як ключового важеля забезпечення фінансової безпеки.

Фінансовий потенціал необхідно вивчати не як ізольований елемент, а як такий, що здійснює вплив на діяльність підприємства, залежачи, в свою чергу, від чинників внутрішнього та зовнішнього середовищ. Розглянемо чинники впливу на рівень фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств (рис. 1).

Зовнішні чинники впливу на фінансовий потенціал сільськогосподарських підприємств створюють загрозу виникнення наступних проблем в управлінні фінансовим потенціалом, а саме: зменшення доходів через зміни економічної та політичної ситуації в країні; зниження рівня ліквідності та платоспроможності під впливом девальвації національної валюти; не спроможність розраховуватися за своїми зобов'язаннями через зміни в системі оподаткування; відсутність можливості реалізації раніше виготовленої продукції через суттєві зміни ринкової кон'юнктури під впливом появи товарів, які отримують державні дотації тощо. Чинники внутрішнього впливу обумовлюють ризики виник-

нення таких проблем, як: неточності при розрахунках у сфері виробничої, фінансової та інвестиційної діяльності підприємства через неефективну та некомпетентну систему управління підприємством (як наслідок, недоотримання доходів); виробничі простоти через не виправданий вибір підприємств-постачальників; не достатній обсяг оборотних активів, що спричиняє виникнення збоїв у реалізації продукції, яка виготовляється; зниження ефекту фінансового левериджу (фінансових можливостей) підприємства через не раціональну структуру сформованого капіталу, надмірне та не виправдане залучення позикового капіталу, відсутність спроможності вчасно погашати взяті на себе зобов'язання тощо [11, с. 164-165].

Джерело: побудовано автором за даними [9, с. 165; 10, с. 141; 2, с. 164]

Рисунок 1. Чинники впливу на рівень фінансового потенціалу підприємств сільськогосподарства

Фінансовий потенціал відіграє важливу роль у розвитку підприємства, оскільки є каталізатором та невід'ємною частиною розвитку інших складових загального економічного потенціалу підприємства. З позиції вільних фінансових ресурсів для інвестування у технологічний розвиток він здійснює вплив на виробничий потенціал. Завдяки здатності забезпечувати стабільний фінансовий стан для підвищення стратегічного потенціалу підприємства, рентабельності його діяльності та реалізації дієвих господарських стратегій фінансовий потенціал впливає на управлінський потенціал. Крім того, фінансовий потенціал є підґрунтям для реалізації ринкового потенціалу за рахунок фінансових можливостей для проведення маркетингових досліджень, встановлення гнучкої цінової політики, розширення ринків збуту та досягнення низьких збутових та транспортних витрат.

У результаті, фінансовий потенціал визначає головні напрями розвитку та перспективні інструменти ефективного здійснення фінансової діяльності, а також сприяє забезпеченню оптимального руху грошових потоків між господарюючими суб'єктами. Для ефективного реалізації фінансового потенціалу підприємства необхідним є своєчасне та обґрунтоване його діагностування. З цією метою автором запропоновано виокремити два компоненти фінансового потенціалу, які дозволять найбільш детально та змістовно діагностувати основні складові фінансової сфери підприємницької діяльності (оцінка запасу фінансової міцності та оптимальності сформованої структури капіталу).

Запас фінансової міцності сільськогосподарських підприємств пропонуємо оцінювати з використанням розгорнутої моделі визначення значення операційного левериджу, використовуючи показники оцінки фінансового стану підприємства: показники оцінки фінансової стійкості, ділової активності, ліквідності та рентабельності (формула 1) [12, с. 27].

$$K_{ол} = \frac{МП}{\Pi} = \frac{МП}{\Pi} \times \frac{Q \times B_{ност}}{Q \times B_{ност}} = \frac{МП}{Q \times B_{ност}} \times \frac{Q}{\Pi} \times B_{ност}, \quad (1)$$

де Q – обсяг реалізації, грн.;

$B_{ност}$ – постійні витрати, грн.

$$\text{Оскільки, } Q_{кр} = \frac{Q \times B_{ност}}{МП}, \quad P_{прод} = \frac{\Pi}{Q}$$

де $Q_{кр}$ – критичний обсяг реалізації, грн.;

$P_{прод}$ – рентабельність продажу;

$$\text{Тоді, } K_{ол} = B_{ност} \times \frac{1}{Q_{кр}} \times \frac{1}{P_{прод}} = \frac{B_{ност}}{Q_{кр}} \times \frac{1}{P_{прод}}$$

Розглянемо фактори, які впливають на рентабельність продажів (формула 2):

$$P_{прод} = \frac{\Pi}{Q} = \frac{\Pi}{A} \times \frac{A}{Q} = P_{акт} \times \frac{1}{K_{ОА}}, \quad (2)$$

де A – актив балансу, грн.;

$P_{акт}$ – рентабельність активів;

$K_{ОА}$ – коефіцієнт оборотності активів.

Одержуємо п'ятифакторну модель (формула 3):

$$K_{ол} = \frac{B_{ност}}{Q_{кр} \times P_{акт} \times K_{ОА}} = \frac{B_{ност}}{Q_{кр}} \times \frac{1}{P_{акт}} \times K_{ОА} = \frac{B_{ност}}{Q_{кр}} \times \frac{BK}{\Pi} \times \frac{A}{BK} \times K_{ОА} = \frac{B_{ност}}{Q_{кр}} \times \frac{1}{P_{ск}} \times K_{фін.зал.} \times K_{ОА} \quad (3)$$

де BK – власний капітал, грн.;

$P_{ск}$ – рентабельність власного капіталу;

$K_{\text{фін.зал.}}$ – коефіцієнт фінансової залежності.

Автором розширено модель, помноживши чисельник та знаменник на значення позикового капіталу (ПК). У результаті отримуємо (формула 4):

$$K_{\text{ол}} = \frac{B_{\text{ност}}}{Q_{\text{кр}}} \times \frac{BK}{\Pi} \times \frac{A}{BK} \times \frac{Q}{A} \times \frac{PK}{PK} = \frac{B_{\text{ност}}}{Q_{\text{кр}}} \times \frac{PK}{BK} \times \frac{Q}{\Pi} \times \frac{A}{PK} \times \frac{BK}{A} = \frac{B_{\text{ност}}}{Q_{\text{кр}}} \times \Phi.L \times \frac{1}{P_{\text{прод}}} \times \frac{1}{K_{\text{нк}}} \times K_{\text{аст}} \quad (4)$$

де $\Phi.L$ – плече фінансового левериджу;

$P_{\text{прод}}$ – рентабельність продажу;

$K_{\text{нк}}$ – коефіцієнт позикового капіталу;

$K_{\text{аст}}$ – коефіцієнт автономії

З метою визначення ефективності сформованого сукупного капіталу підприємства, тривалості оборення оборотних активів та швидкості погашення поточних зобов'язань, автором введено в модель значення сукупного капіталу (СК), чистого прибутку ($Pr_{\text{ч}}$), поточних зобов'язань (ПЗ), оборотних активів (ОА), чистого доходу (ЧД) (формула 5):

$$K_{\text{ол}} = \frac{B_{\text{ност}}}{Q_{\text{кр}}} \times \frac{1}{P_{\text{прод}}} \times \frac{1}{K_{\text{нк}}} \times K_{\text{аст}} \times \frac{PK}{BK} \times \frac{Pr_{\text{ч}}}{Pr_{\text{ч}}} \times \frac{СК}{СК} \times \frac{ПЗ}{ПЗ} \times \frac{ОА}{ОА} \times \frac{ЧД}{ЧД} \quad (5)$$

Оскільки, $\frac{PK}{Pr_{\text{ч}}} = \frac{1}{P_{\text{нк}}}$, $\frac{СК}{BK} = MK$, $\frac{Pr_{\text{ч}}}{СК} = P_{\text{ск}}$, $\frac{ПЗ}{ЧД} = \frac{1}{K_{\text{опз}}}$, $\frac{ЧД}{ОА} = K_{\text{ооа}}$,

$$\frac{ОА}{ПЗ} = K_{\text{зл}}$$

де $P_{\text{нк}}$ – рентабельність позикового капіталу;

MK – мультиплікатор капіталу;

$P_{\text{ск}}$ – рентабельність сукупного капіталу;

$K_{\text{ооа}}$ – коефіцієнт оборотності оборотних активів;

$K_{\text{зл}}$ – коефіцієнт загальної ліквідності;

$K_{\text{опз}}$ – коефіцієнт оборотності поточних зобов'язань.

Отримаємо десяти факторну модель (формула 6):

$$K_{\text{ол}} = \frac{B_{\text{ност}}}{Q_{\text{кр}}} \times \frac{1}{P_{\text{прод}}} \times \frac{1}{K_{\text{нк}}} \times K_{\text{аст}} \times \frac{1}{P_{\text{нк}}} \times MK \times P_{\text{ск}} \times \frac{1}{K_{\text{опз}}} \times K_{\text{ооа}} \times K_{\text{зл}} \quad (6)$$

Оскільки ефект операційного левериджу показує величину залежності зміни прибутку (рентабельності: $P_{\text{прод}}, P_{\text{нк}}, P_{\text{ск}}$) від зміни обсягів виручки від реалізації, тому більше значення коефіцієнту операційного левериджу ($K_{\text{ол}}$) спричинить більшу зміну величини прибутку. Тому доцільним є встановлення наступного обмеження (формула 7).

$$\text{Обмеження: при } P_{\text{прод}}, P_{\text{нк}}, P_{\text{ск}} \geq 0, K_{\text{ол}} \rightarrow \max; \quad (7)$$

$$\text{при } P_{\text{прод}}, P_{\text{нк}}, P_{\text{ск}} \leq 0, K_{\text{ол}} \rightarrow \min;$$

Фінансове забезпечення формування капіталу підприємства є визначальним чинником, який здійснює вплив на результати господарської діяльності підприємства. Для забезпечення мінімальної вартості фінансових ресурсів, необхідних для формування капіталу, і, як наслідок, більш ефективного використання фінансового потенціалу підприємства, розроблено модель оптимальної структури джерел фінансування капіталу сільськогосподарського підприємства (формула 8).

$$Z = K_{\text{пз}} \times C_{\text{пз}} + K_{\text{дз}} \times C_{\text{дз}} + K_{\text{в}} \times C_{\text{в}} \rightarrow \min \quad (8)$$

де Z – сукупна сума витрат на залучення капіталу;

де $K_{\text{пз}}, K_{\text{дз}}, K_{\text{в}}$ – відповідно сума короткострокового, довгострокового та власного капіталу за звітний період, грн.;

C – вартість відповідних джерел фінансування, %.

Ключовим індикатором ефективності політики фінансування капіталу сільськогосподарського підприємства визначено критерій мінімізації сукупних джерел фінансування, що потенційно збільшує величину чистого прибутку та, як наслідок, рентабельність діяльності. Це створить можливості для спрямування отриманого прибутку на самофінансування та підвищення незалежності сільськогосподарських підприємств від залучених джерел фінансування. Отже, середньозважена вартість капіталу є цільовою функцією, яка прагне до мінімуму [13, с. 133].

Для зниження ризику втрати ліквідності зазначимо обмеження на величину коефіцієнта покриття (більше 1), який є індикатором достатності обсягу оборотних активів для виконання поточних зобов'язань. З метою забезпечення збільшення рентабельності власного капіталу при зміні обсягу залученого позикового капіталу, необхідно встановити обмеження на значення показника ефекту фінансового важеля, який повинен перевищувати значення попереднього періоду. Обмеження моделі представлено у формулі 9:

$$\begin{cases} K_{\text{пз}} + K_{\text{дз}} + K_{\text{в}} = K \\ \frac{OK}{K_{\text{пз}}} \geq 1 \\ (1 - i_{\text{пп}}) \times (BPA - i) \times \frac{PK}{BK} \geq E\Phi L_{\text{баз}} \end{cases} \quad (9)$$

де OK – сума оборотних коштів за звітний період, грн.;

K – обсяг капіталу, грн.;

$i_{\text{пп}}$ – ставка податку на прибуток;

BPA – валова рентабельність активів, %;

i – середньозважена відсоткова ставка за кредитами, %;

BK – сума власного капіталу, грн.;

PK – сума позикового капіталу, грн.;

$E\Phi L_{\text{баз}}$ – значення ефекту фінансового левериджу у попередньому (базовому) періоді.

При цьому, зважаючи на необхідність розширення обсягів господарської діяльності, необхідно враховувати планову потребу в активах. Тому, доцільно

застосовувати на практиці модель оптимізації джерел фінансування збільшення капіталу на суму приросту активів [14, с. 259] (формули 10-11).

$$Z = K_{ПЗ} \times \left(1 + i_{ПЗ} \frac{T}{360}\right) + K_{ДЗ} \times (1 + i_{ДЗ}) + K_{В} \times (1 + i_{В}) \rightarrow \min, (10)$$

де $i_{ПЗ}, i_{ДЗ}, i_{В}$ – середньозважена відсоткова ставка за поточними зобов'язаннями, довгостроковими кредитами, власним капіталом;

T – тривалість операційного циклу, днів.

$$\begin{cases} K_{ПЗ} + K_{ДЗ} + K_{В} = K \times k \\ \frac{K \times k}{K_{ПЗ}} \geq 1 \\ (1 - i_{ПЗ}) \times (ВРА - i) \times (K_{ПЗ} + K_{ДЗ}) / K_{В} \geq ЕФЛ_{нон} \end{cases} (11)$$

де k – темп зростання виручки від реалізації продукції (рівень інфляції).

Висновки і пропозиції. Розглянувши погляди різних науковців на визначення категорії «фінансовий потенціал підприємства», було виокремлено чотири основні групи, які взаємодоповнюють одна одну. При цьому, у переважній більшості досліджених наукових праць ключовим компонентом фінансового потенціалу виступають фінансові ресурси. Причиною цього є те, що, з одного боку, метою реалізації фінансового потенціалу є нарощення фінансових ресурсів, а з іншого – для отримання останніх необхідною передумовою є високий фінансовий потенціал основу якого формують наявні на певному етапі фінансові ресурси підприємства. Узагальнивши існуючі концепції, запропоновано власне визначення категорії «фінансовий потенціал» – сукупність наявних та потенційних фінансових ресурсів, акумулювання, накопичення, розподіл та використання яких у процесі здійснення господарської діяльності має максимально ефективно реалізувати можливості підприємства щодо досягнення встановлених тактичних та стратегічних цілей діяльності.

Для забезпечення ефективності сільськогосподарської діяльності важливу роль відіграє раціональне та обґрунтоване використання наявних ресурсів, а також своєчасність прийняття компетентних управлінських рішень з приводу здатності реалізувати фінансовий потенціал. Було запропоновано інструментарій діагностування фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств, оцінюючи запас фінансової міцності та оптимальності сформованої структури капіталу підприємства. Запропонована методика сприятиме оцінюванню фактичного стану фінансової спроможності підприємства з урахуванням запланованих обсягів розширення виробничої діяльності, що має забезпечити максимально ефективне оцінювання фінансового потенціалу з перспективою подальшого корегування фінансового менеджменту на підприємстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Управління потенціалом підприємства / Должанський І. З., Загорна Т. О., Удалих О. О. та ін. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 362 с.
2. Чобіток В. І. Розробка стратегії управління фінансовим потенціалом підприємств / В. І. Чобіток, О. В. Астапова // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2015. – Вип. 49. – С. 160–165

3. Белінська О. В. Сутність фінансового потенціалу підприємства / О. В. Белінська // Вісник ХНУ. Економічні науки. – 2012. – № 4. – С. 267–274
4. Кузенко Т. Б. Фінансово-економічний потенціал підприємства як основа його фінансового розвитку / Т. Б. Кузенко // Комунальне господарство міст., Сер. : Економічні науки. – 2015. – Вип. 119. – С. 45–48
5. Васюренко О. В. Планування фінансового потенціалу підприємства в посткризових умовах / О. В. Васюренко, Н. О. Гнип // Фін.-кредит. діяльн.: пробл. теорії та практики. – 2011. – Вип. 2. – С. 112–120
6. Троц Д. О. Аналіз та діагностика фінансового потенціалу підприємства / Д. О. Троц, О. Е. Бурдіна // XIII Міжнародна наукова інтернет-конференція «СОЦІУМ. НАУКА. КУЛЬТУРА» (25-27 січня 2017 року), Економіка. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/trots-do-burdina-oe-analiz-ta-diagnostika-finansovogo-potentsialu-pidpriemstva/>
7. Назаренко А. С. Теоретичні підходи до визначення сутності економічної категорії «фінансовий потенціал підприємства» / А. С. Назаренко // Економіка фінанси і право. – 2009. – №8. – С. 22-29
8. Свірський, В. С. Фінансовий потенціал: теоретико-концептуальні засади / В. С. Свірський // Світ фінансів. – 2007. – № 4 (13). – С. 43–51
9. Прокопишак В. Б. Методика формування фінансового потенціалу аграрних підприємств / В. Б. Прокопишак // Науковий вісник НЛТУ України. – 2016. – Вип. 26.2. – С. 162–167
10. Трусова Н. В. Моделювання комплексної оцінки фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств / Н. В. Трусова // Економіка та управління АПК: зб. наук. пр., Білоцерків. нац. аграр. ун-т. – 2014. – № 2. – С. 140–144
11. Курінна О. В. Теоретичні основи формування оптимальної структури капіталу підприємства [Електронний ресурс] / О. В. Курінна // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Економіка. – 2012. – Вип. 12. – С. 94–100
12. Ковальчук В. А. Роль і місце операційного левериджу в системі показників фінансового стану підприємства / В. А. Ковальчук, Г. В. Пурий // Вісник КТУ. – 2010. – № 25. – С.25–31
13. Чорна О. Є. Моделі оцінки впливу внутрішніх факторів на рентабельність власного капіталу підприємств харчової галузі / О. Є. Чорна, Г. А. Шипіцина // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Сер.: Економічні науки. – 2011. – Вип. 28(1). – С. 131-135
14. Дейнека О. В., Юрченко К. М. Оптимізація структури джерел формування оборотного капіталу підприємства / О. В. Дейнека, К. М. Юрченко // Інноваційна економіка. – 2012. – № 3. – С. 257–260

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

Боліла С.Ю.	3	Олійник Н.М.	26
Грановська Л.М.	10	Орлов О. В.	31
Грановський Д.Л.	10	Плигач К. Д.	39
Кисельова Р.А.	20	Подаков Є.С.	50
Коверга А.В.	26	Стратічук Н.В.	58
Кузнецов Д.С.	64	Тарасюк А.В.	64
Макенова С.О.	26	Шифріна Н.І.	69

ЗМІСТ

Боліла С.Ю. Маркетингові аспекти просування продукції м'ясопереробних підприємств на локальному рівні.....	3
Грановська Л.М., Олійник І.С., Грановський Д.Л. Теоретичне обґрунтування моделі інноваційно-інвестиційного розвитку регіону зрошення в Україні	10
Кисельова Р.А. Наукове обґрунтування понятійного апарату в системі екологічного страхування ризиків функціонування водогосподарсько-меліоративного комплексу	20
Олійник Н.М., Коверга А.В., Макенова С.О. Сучасний стан та тенденції розвитку роздрібної торгівлі в Україні.....	26
Орлов О. В. Прогнозування подальшого розвитку кредитних спілок в Україні	31
Плигач К. Д. Фінансовий потенціал сільськогосподарських підприємств: сутність та методи діагностики.....	39
Подаков Є.С. Сучасні проблеми та перспективи організації системи контролінгу на підприємствах України	50
Стратічук Н.В. Трансформація підходів щодо забезпечення сталого місцевого розвитку	58
Тарасюк А.В., Кузнецов Д.С. Практичні аспекти організації логістичних потоків	64
Шифріна Н.І. Аспекти фінансової оцінки промислових підприємств України.....	69

ОГЛАВЛЕНИЕ

Болелая С.Ю. Маркетинговые аспекты продвижения продукции мясоперерабатывающих предприятий на локальном уровне	3
Грановская Л.Н., Олейник И.С., Грановский Д.Л. Теоретическое обоснование модели инновационно-инвестиционного развития региона орошения Украины	10
Киселева Р.А. Научное обоснование понятийного аппарата в системе экологического страхования рисков функционирования водохозяйственно-мелиоративного комплекса	20
Олейник Н.Н., Коверга А.В., Мakenова С.А. Современное состояние и тенденции развития розничной торговли в Украине	26
Орлов О.В. Прогнозирование дальнейшего развития кредитных союзов в Украине	31
Плыгач Е. Д. Финансовый потенциал сельскохозяйственных предприятий: сущность и методы диагностики	39
Подakov Е.С. Современные проблемы и перспективы организации системы контроллинга на предприятиях Украины	50
Стратичук Н.В. Трансформация подходов по обеспечению устойчивого местного развития	58
Тарасюк А.В., Кузнецов Д.С. Практические аспекты организации логистических потоков	64
Шифрина Н.И. Аспекты финансовой оценки промьжленных предприятий Украины	69

CONTENTS

Bolila S.Yu. Marketing Aspects of Promoting the Products of Meat Processing Enterprises at the Local Level	3
Hranovska L. M., Oliinyk I. S., Granovski D.L. Theoretical reasoning of the models of innovative-investment development of irrigated region in Ukraine	10
Kyseliova R.A. Scientific substantiation of the conceptual apparatus in the system of ecological insurance of risks of the water-meliorative complex	20
Oliinyk N.M., Koverga A.V., Makenova S.A. Current state and trends in the development of retail trade in Ukraine	26
Orlov O. V. Forecasting development credit unions of Ukraine	31
Plyhach K. D. Financial potential of agricultural enterprises: the essence and methods of diagnostic	39
Podakov Ye.S. Current problems and prospects of the organization of the controlling system in enterprises of Ukraine	50
Stratichuk N.V. The transformation of approaches to sustainable local development	58
Tarasiuk A.V., Kuznetsov D.S. Practical aspects of the logistic flows organization	64
Shyfrina N.I. Aspects of the financial valuation of Ukrainian industrial enterprises	69

Таврійський науковий вісник

Випуск 99

Економічні науки

Підписано до друку 05.02.2018 р.
Формат 70x100 1/16. Папір офсетний.
Умовн. друк. арк. 8,37. Наклад 100 прим.

Видання та друк: ПП «ОЛДІ-ПЛЮС»
e-mail: office@oldiplus.com
73033 м. Херсон, а/с № 15
Свід. сер. ХС № 2 від 16.08.2000 р.